

לשיעור הנכון, שהרי שארית השמן שנותרה
בנר אין לה תקנה אלא לשופכה.⁽¹⁹⁾

ומאן דאמר ממעלה למטה שיערו, משום
שהוא סובר: אין עניות במקום עשירות,
ואין חוששים בבית המקדש לשפיכת השמן
הנותר.

מתניתין:

מנחת נסכי הפר וכן מנחת נסכי האיל היו
בלולים בשני לוגי שמן לכל עשרון, שהרי
מנחת נסכי הפר היא שלשה עשרונים
ושמנה ששה לוגין, ומנחת נסכי האיל היא
שני עשרונים ושמנה ארבעה לוגין; אבל
מנחת נסכי הכבש היתה בלילתה רכה יותר,
שהרי בלולה היא בשלשה לוגין שמן
לעשרון.

מערבין נסכי הפרים בנסכי האילים שבלילת
מנחת נסכיהם שוה; ובגמרא יתבאר, אם
משנתנו עוסקת בעירוב מנחות הנסכים, או
בעירוב נסכי היין; ויתבאר עוד, אם מערבים
אותם אפילו לכתחילה, ותוספת פרטים בזה.

וכן מערבין נסכי כבשים אלו בנסכי
כבשים אחרים.

וכן מערבין נסכים של יחיד בנסכים של
ציבור, אם בלילתן בשוה.

וכן מערבין נסכים של יום זה בנסכים של
אמש כשבלילתן שוה.

**אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים
ואילים**, שאין בלילתן שוה, כי בלילת מנחת
הכבשים רכה יותר מבלילת מנחת הפרים
והאילים, ובגמרא יתבאר יותר.

ומכל מקום אם בלל אלו [מנחת נסכי
כבשים] בפני עצמן, ואלו [מנחת נסכי פר
או איל] בפני עצמן, ושוב נתערבו —

הרי אלו כשרים להקטרה.

ואם נתערבו — מנחת נסכי פר ואיל עם מנחת
נסכי הכבש — עד שלא בלל, הרי זה פסול.⁽¹⁾

עוד מבאר המשנה דין אחר:

הכבש הבא עם העומר כמאמר הכתוב
[ויקרא כג יב]: "ועשיתם ביום הניפכם את
העומר כבש תמים בן שנתו לעולה לה".
ומנחתו שני עשרונים סולת בלולה בשמן

כמו בנר חנוכה!! ראה שם; [ולפי מה שנתבאר
בהערה לעיל מלשון "תן לה מדתה", אם כן הרי
מבואר אף מזה, שעיקר הדין הוא לתת לה
כמידתה]; וראה עוד ב"חזון איש" מנחות ל ז.

1. א. ביארו התוספות: דבעינן ראוי לבלה;
וביאר ב"זבח תודה": רצונם לומר, אף
דבעלמא קיימא לן דהבלילה אינה רק למצוה
ולא לעיכובא, אבל הלא ראוי לבלה בעינן, וזה

19. א. נתבאר על פי רש"י מכתב יד; וראה
ב"שפת אמת" שהביא מברייא אין מכבין שום
נר, ואם כן לא היו שופכים אלא היה דולק
בחנינם, והתורה חסה על זה; וראה עוד שם.

ב. הקשה ב"קרן אורה": האיך אפשר שעשו
נסיונות במנורה עצמה בשעת הדלקה וכדמוכח
מכאן, ואם כן מתחילה הדליקו בלי שמן הראוי,
והרי לא נתקיימה המצוה כתיקנה, שאם נתנו
פחות מן השיעור אף על פי שהוסיף לא יצא,

אשה לה' ריח ניחות, ונסכו יין רביעית
ההיין" —

גמרא:

שנינו במשנה: מערבין נסכי פרים בנסכי
אילים; וקא סלקא דעתין לפרש את משנתנו
בעירוב מנחות הנסכים:

ורמינהו מברייתא ששנינו בה: כתיב גבי
הקטר אימורים "והקטירו", והיה לו לומר
"והקטיר", אלא בא הכתוב ללמד:

אף על פי שמנחתו [מנחת נסכין] כפולה,
שהרי היה מביא לכבש שני עשורנים ומנחת
נסכי כבש הלוא היא עשורן אחד, מכל
מקום לא היו נסכיו⁽²⁾ כפולים משאר נסכי
כבש שהם רביעית ההיין שמן ויין.

"ריבה וחיסר שמנה", וראה מה שכתב שם על
דברי התוספות, דמשמע שלא פסלו כאן אלא
משום שאינו ראוי לבילה; וראה עוד בכתבים
המיוחסים לגרי"ז כאן; וראה תוספות חולין כג
ב הובאו בהערות לקמן צא ב, ומה שנתבאר
בדבריהם שם.

2. הנה אם הכוונה היא ליין, יש לתמוה: הרי מי
שאמר שנסכיו כפולים דהיינו כמפורש בכתוב,
הוא אמר שנסכי יינו אינם כפולים, וכמפורש
בכתוב; ומזה היה משמע שהכוונה היא לשמן,
ובאה המשנה לומר שהיתה המנחה בלולה שלא
כשאר בלילות מנחת נסכי הכבש; ובזה מבואר
מה ששנינו דין זה כאן, כי משנתנו הרי עוסקת
בבלילה אם עבה או רכה היא; ולפירוש זה
נמצא שקוראת המשנה לשמן הנבלל במנחה
"נסכים".

וראה ב"תוספות יום טוב" שהביא את לשון
הברייתא המובאת בגמרא בענין זה, דילפינן
מ"ונסכה" שנסכי שמנו כנסכי יינו, וכתב:
ושמעין מהכא, דשמן נמי איקרי בלשון "נסך"
בתורה, וטעמא, דהא מתנסך וניצק בסולת ... וכן
בנוסח התפילה "ומנחתם ונסכיהם", והדר אמר
"ויין כנסכו", שמע מינה ד"ונסכיהם" על השמן
הוא אומר, ו'לפי זה, אף שאת השמן לא פירט
בתפילה וסמך על "כמדובר", הרי שבמנחה חזר
ופירט את המדובר, דהיינו "שלושה עשורנים
לפר .."; ותמה שם על המהרש"ל שמחק מילת

מיקרי שאין ראוי לבלול יחד יפה, שזה בלילתו
עבה וזה בלילתו רכה, ועל כן הוא לעיכובא
אפילו בדיעבד.

והנה לעיל דף כב מבואר, דבנתערבו שתי
סוגי מנחות, בלילתה רכה בבלילתה עבה לאחר
בלילתן, הדין תלוי במחלוקת רבי יהודה
וחכמים, שרבי יהודה פוסל משום שזה חשוב
"ריבה שמנה" ו"חיסר שמנה", וחכמים מכשירים
משום ש"עולין אין מבטלין זה את זה"; וכתבו
התוספות [ראה לשונם], שמשנתנו כרבנן, כי
לרבי יהודה, הרי אפילו אם נתערבו אחר שבללן
הם פסולים.

וב"מקדש דוד" [סימן ח אות ב] אחר
שהביא דברי התוספות הנזכרים, כתב: ומוכח,
אף על גב דפסול ד"ריבה שמנה" ליכא הכא,
דהרי "אין עולין מבטלין זה את זה", וכל היכא
דאיתא לשמן בתר מנחה דידה שדינן לה, מכל
מקום אם נתערבו עד שלא בלל, הרי זה פסול,
דמיקרי אינו ראוי לבילה, כיון דזו בלילתה עבה
וזו בלילתה רכה, ואם יבלול לאחר שנתערבו
תהיה זו בלילה יותר רכה וזו בלילתה יותר עבה,
משום הכי פסולות. ומוכח, דהוא פסול בפני
עצמו מה שהבלילה יותר עבה או רכה מהצריך,
ראה מה שכתב שם מכח זה.

וב"חזון איש" סימן כט טו, צידד לומר,
שאין אנו אומרים שהשמן הולך אחר מנחתו,
אלא דוקא כשכבר בלל כל מנחה בשמנה, אבל
כל שלא בלל עדיין ונתערבו, יש בזה משום

שלא יערב חלבים של קרבן זה בחלבים של קרבן אחר; ואם כן הוא הדין שאין לו לערב בהקטרה את מנחות הנסכים! (3)

אמר תירץ רבי יוחנן:

זו ששנינו במשנתנו "מערבין" אינו לכתחילה, אלא אם נתערבו קא אמר שהוא כשר, כי "והקטירו" אינו אלא לכתחילה.

אי הכי (4) שהרישא העוסקת במנחות פרים ואילים היינו רק בדיעבד, בהכרח לפרש מה ששנינו בסיפא:

אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים, דאפילו נתערבו בדיעבד נמי לא כשר, ותיקשי:

והא מדקתני סיפא "בללן אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן, ונתערבו, כשרין" מכלל דרישא — היינו מה ששנינו: "אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים" — לכתחילה קא אמר, ושוב ממילא מוכרח דאף מה ששנינו בתחילת המשנה "מערבין" היינו לכתחילה! (5)

אלא אמר אביי:

דוקא שהכל של אחד או הכל של ציבור והכל של אמש או של היום, ואז אין זה נקרא מערב. ולפי זה נמצא, שלפי תירוצו של רבי יוחנן דמתניתין מיירי בדיעבד, לצדדין קתני, שבפרים ואילים "אם נתערבו" קאמר, ואילו בכבשים בשל כבשים אפילו לכתחילה, ויחיד עם ציבור ושל יום בשל אמש "אם נתערבו" קאמר; ויתבאר עוד מזה בהערות בהמשך הסוגיא.

4. גירסת הגמרא נכתבה כאן כפי הנראה מפירוש רש"י בכתב יד, וראה גירסת ה"שיטה מקובצת".

5. נתבאר על פי רש"י מכתב יד.

ובתוספות תמהו על דקדוק הגמרא, דשפיר יש לומר, שאם בללן בתחילה, ונתערבו כשרים, ואם לא בללן ונתערבו אינם כשרים אפילו בדיעבד, ומה מכריחנו לפרש ד"אין מערבין" היינו רק לכתחילה! ?

ולכך כתבו לפרש באופן אחר: ונראה, דלא מייתי ההוא ד"אין מערבין" אלא משום דסיפא ד"בללן אלו בפני עצמן" עלה קאי, [היינו] אנסכי כבשים בנסכי פרים ואילים; אבל לא דייק כלל (אלא מהא) [נראה דצריך לומר: מהא, אלא] מדקתני סיפא "ונתערבו" בלשון דיעבד,

"ונסכיהם", ראה שם; וב"שפת אמת" השיג על דברי ה"תוספות יום טוב".

3. א. בפשוטו, קושיית הגמרא היא אף על מה ששנינו שמערבין מכסי כבשים בנסכי כבשים, כי אף שבלילתן שוה, מכל מקום דינם כאימורין משתי קרבנות שאין מערבים אותם בהקטרה.

אך הנה הרמב"ם [תמידין ומוספין י טו] כתב: ולעולם אין מערבין נסכים, אלא נסכי הפרים לבדם, ונסכי אילים ונסכי כבשים לבדם, בין בקרבנות ציבור בין בקרבנות יחיד. החלבים של קרבנות בין קרבנות צבור בין קרבנות יחיד אין מערבין אותן זה בזה, אלא מקטירין אימורי כל קרבן וקרבן בפני עצמו; הרי מבואר, שאם כי באימורין אסור לערב כלל, מכל מקום גבי נסכים אין מערבים אלא משני מינים, אבל פרים בשל פרים וכבשים בשל כבשים, מערבין.

וביאר שם המהר"י קורקוס: וכבשים עם כבשים אינו נקרא עירוב, והוא הדין פרים עם פרים ואילים עם אילים, ולא דמי לאימורים שכתב [הרמב"ם] "כל קרבן בפני עצמו", דאימורים מובדלים וניכרים זה מזה וכל אחד הוא לבדו, אבל בנסכים אין לחלק, ואין זה נקרא "מערב" דהוי הכל כאמורי קרבן אחד, והיינו

ומיהו מה ששנינו "מערבין נסכי פרים בנסכי אלים" לכתחילה קאמר, וכמו שהוכחנו, ולא במנחות הנסכים עסקינן, אלא ביין הנסכים עסקינן, והכי קאמר:

מערבין יינן אפילו לכתחילה — של פרים עם אילים — **אם נתערב סלתן ושמנן**, (6) שכבר אין לגזור שמא יערב אותם ויעבור על "והקטירו". (7)

לעולם אסור לכתחילה לערב את הסולת והשמן משום שנאמר "והקטירו", [אך אם כבר נתערבו מותר להקטירם, שאין "והקטירו" אלא לכתחילה]; ולא עוד, אלא שאף את היין שאין בו משום "והקטירו" כי אינו נקטר על המזבח, אסור לערב לכתחילה כל שלא נתערבה המנחה, משום גזירה שמא יבוא לערב אף את הסולת והשמן, ויעבור משום "והקטירו".

לא נתערב סלתן ושמנן! ?

וראה ברש"י **מכתב יד**: דמתניתין שמיע ליה לאביי דלא מתרצי אלא הכי, מערבין נסכי יין של פרים בשל אילים, אם נתערבו סלתן ושמנן; וכנראה שבא ליישב קושיא זו, אלא שדבריו צריכים ביאור.

ומיהו בהכרח גזרו גם על יינם משום סלתן ושמנן, שהרי שנינו דאין מערבין של פרים ואילים בשל כבשים, והיינו דומיא דרישא דאף את יינם אסור לערב; אלא שמכל מקום היה אפשר לומר, דמשום "והקטירו" שאינו אלא לכתחילה לא גזרו, אבל פרים ואילים בשל כבשים, שאפילו בדיעבד הם פסולים אם יערבם קודם שבללן, בזה גזרו חכמים אפילו על יינם משום סלתן ושמנן; וראה סברת חילוק זה בגליון שעל רש"י בהמשך הסוגיא; וכן ב"זבח תודה" כתב חילוק זה, אלא שכבר כתב שם שלא מצא לו חבר בראשונים לזה.

7. המשך פירוש המשנה כך הוא:

"**אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים**", כלומר, יין נסכים אלו אין מועיל להם מה שכבר נתערב סלתן ושמנן, כי הרי נפסלו בעירוב הסולת והשמן, ובהכרח יביא אחרות, ונמצא שעדיין עמד הוא קודם עירוב הסולת והשמן, ולכן אסור לערב את יינם; [ולפי זה נמצא, שעיקר חייוש בבא זו אינו בדין היין,

מכלל ד"מערבין" דרישא לכתחילה קאמר.

[ומיהו רש"י אינו מפרש כן; והיה אפשר לפרש בכוננתו, דבהכרח לפרש שעיקר כוונת המשנה במה ששנינו "אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים", הוא לחדש איסור עירוב לכתחילה באופן שהוא כשר בדיעבד, כי אם ללמדנו שהוא פסול בדיעבד — והיינו שעירבין קודם שבללן, דהרי לאחר שבללן אם נתערבו הרי הם כשרים — למה לי בבא זו כלל, הרי בהדיא שנינו "אם לא בללן פסול"; והיה לו לומר: "נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים שבללן אלו..."; ובהכרח לפרש, דאף באופן שבלל אלו לעצמן ואלו לעצמן שהם כשרים אם נתערבו, מכל מקום לא יערבם לכתחילה; ואם כן ממילא משמע דרישא דקתני "מערבין" היינו לכתחילה. ויש להוסיף ביאור, דמה שאין מערבין לכתחילה נסכים שאין בלילתן שוה, אינו משום "והקטירו", שהרי השתא באה הגמרא לדייק שאין אסור משום "והקטירו", אלא, דבאלו שאין בלילתן שוה אסור לערבם אפילו אם כבר נבללו כל אחד כדנינו, ומסתמא הוא משום גזירה שמא יערבם קודם בלילתם, ראה בהמשך הסוגיא].

6. [יש לעיין: מי הכריחו לאביי להמציא שאף את יינם אסור לערב שמא יערב את הסולת ואת השמן, ולא פירש כפשוטו, מערבין יינם אפילו

ומקשינן עלה: וכי יינן לכתחילה לא יערב
אם עדיין לא נתערב סלתן ושמנן, וכאשר
אמרת!?

והתניא בתוספתא [מנחות י ב]:

"אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים
ואילים, במה דברים אמורים בסולת
ושמן, (8) אבל יין מערבין". (9)

אלא אמר אביי:

זו ששינינו: "מערבין של פרים בשל אילים",
והיינו יינן של הפרים והאילים, בשני אופנים
מותר לערב:

א. היכא דכבר הוקטר סלתן ושמנן של
המנחות, מערבין יין לכתחילה.

ואף הברייתא ששינינו בה: "אבל יין
מערבין", באופן זה היא עוסקת. (10)

ב. היכא דלא הוקטר הסולת והשמן:

אם נתערב סלתן ושמנן — מערבין נמי יינן,
ובשני אופנים אלו שנינו: "מערבין של פרים
בשל אילים".

ואם לאו — שהסולת והשמן לא נתערבו — אין
מערבין את היין, דילמא אתי לאיערובי

כי פשיטא הוא, והחידוש הוא בדין הסולת
והשמן שהם פסולים כשנתערבו].

"ואם בללן — למנחות הכבשים והפרים —
אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן, ונתערבו,
כשרים", כלומר, כיון שכשרים הם בדיעבד
מאחר שנתערבו לאחר בלילתם, שוב יכול הוא
לערב את יינם אפילו לכתחילה; [כן מתבאר
מדברי רש"י הכתב יד; וב"זבח תודה" הביא
בשם ה"כסף משנה", שמבאבא זו ואילך עוסקת
המשנה בעירוב מנחות הנסכים ולא ביינם].

"אם עד שלא בלל, פסול", וכיון שפסול,
שוב לא יערב את היין לכתחילה, שהרי צריך
להביא אחרים.

וזו ששינינו "מערבין של כבשים בשל
כבשים", בהכרח לפרש לפי שיטת הרמב"ם,
דזה מיירי אפילו כשלא נתערב סולתן ושמנן,
שהרי אין בהם משום "והקטירו", כפי שנתבאר
בהערה לעיל.

8. ביאר רש"י מכתב יד: דבני הקטרה ניהו,
והוי בכלל "והקטירו"; ובפשוטו צריך ביאור:
אם משום "והקטירו", אם כן למה ששינינו
בברייתא "אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים

ואילים", והרי אפילו מנחת כבשים במנחת
כבשים אין מערבין, וכמו חלבים של קרבן זה
בחלבים של קרבן זה!?

וצריך לומר, כמו שכתב רש"י בכתב יד
בתירוץ הגמרא, שהוא הדין נסכי פרים בשל
אילים אין מערבין, ולא דוקא כבשים בפרים
שאין בלילתן שוה; ראה בזה בהערה בתירוץ
הגמרא.

9. מן הברייתא מתבאר שאפילו יין של פרים על
של כבשים, שאם יערב סלתן ושמנן ייפסל
בדיעבד, אפילו הכי מותר לערב, וכל שכן יינן
של פרים בשל אילים, שאם יערב סלתן ושמנן
אינו נפסל בדיעבד.

10. ופירוש הברייתא כך הוא: אין מערבין יין
של נסכי כבשים ביין של נסכי פרים ואילים,
ומשום שמא יערב גם את הסולת והשמן, ויעבור
על "והקטירו"; במה דברים אמורים בסולת
ושמן, כלומר, כשהשמן והסולת עדיין לפנינו
הוא שעדיין לא הקטרו, אבל יין, כלומר, אבל
כשכבר אין לפנינו אלא יין מערבין אותו.

ואם תאמר: למה ששינינו בברייתא "אין

אינו נבלל עם מנחתו, ואין כפל מנחתו מחייבת את כפל יינו –

אבל יהא שמנו כפול – יביא חצי הין שמן לבלילת המנחה כפל משמן של מנחת הכבשים שאינו אלא רביעית ההין – שהרי נבלל עם מנחתו, ומן הדין שנאמר: לא שינה הכתוב את רכותה של הבלילה, ולכן יביא חצי הין שמן שתהא בלילתו רכה כשאר מנחות נסכי הכבש –

תלמוד לומר "ונסכו יין רביעית ההין", לימד על כל נסכיו – ואף נסכי השמן – שלא יהו אלא רביעית.

שואלת הגמרא: מאי תלמוד לומר, האיך נלמד מלשון זה העוסק בנסכי יין לנסכי השמן?

אמר פירש רבי אלעזר:

כתיב "ונסכה [נסך שלה, של המנחה]" דמשמע לפי הכתיב, שהכתוב מדבר בנסכי

סולת ושמן לכתחילה, והרי אסור לערבם משום "והקטירו".⁽¹¹⁾

שנינו במשנה: הכבש הבא עם העומר, אף על פי שמנחתו כפולה, לא היו נסכיו כפולים:

תנו רבנן:

כתיב גבי כבש הבא עם העומר "ומנחתו שני עשרונים", לימד על כבש הבא עם העומר שמנחתו כפולה משאר מנחת נסכי כבש, שאינם אלא עשרון אחד.

יכול, כשם שמנחתו כפולה ממנחת נסכי כבש, כך יינו כפול מנסכי יין של כבש, ויביא חצי הין יין לנסכים כפל נסכי כבש שהם רביעית ההין –

תלמוד לומר גבי כבש הבא עם העומר: "ונסכו יין רביעית ההין".

יכול שנאמר: אכן לא יהא יינו כפול שהרי

יעשה כן גם בסולת ושמן ויפסל בדיעבד, וקא משמע לך, דמכל מקום כיון שכבר הקטר ואין שיך יותר לערבם, מותר לערב את היין.

והנה מלשון רש"י שכתב: "והוא הדין של פרים בשל אילים", ולא כתב: "והוא הדין של כבשים בשל כבשים", משמע כהרמב"ם שהובא לעיל, דמשום "והקטירו" אין אסור אלא בשני מינים, אבל של כבשים בשל כבשים מותר.

11. הסוגיא נתבארה על פי שיטת רש"י, וראה עוד בפירוש המיוחסים לרש"י, ובדברי המפרשים כאן; וראה עוד ברמב"ם פרק י מתמידין ומוספין ובנושאי כליו שם.

מערבין נסכי כבשים בשל נסכי פרים ואילים", והרי אפילו של פרים בשל אילים אסור לערב אם לא שכבר נתערבו סלתן ושמןן, וכפי שביאר אביי!?

וכתב רש"י מכתב יד: והוא הדין של פרים בשל אילים; ובגליון השני [הנדפס בתוך רש"י מכתב יד], הוסיף ביאור: הא דלא נקט פרים בשל אילים דהוי רבותא טפי, דאף על גב דנסכיהם שוות; נקט פרים וכבשים לרבותא דסיפא, דאפילו הכי את היין מערבין.

ביאור דבריו, דבפרים וכבשים יש חידוש יותר, כיון שאם היה מערב לסולת ולשמן היה נפסל אפילו בדיעבד, והיינו אומרים, כיון שכן אפילו כבר הקטרו, אסור לערב את היין, שמא

המזבח, שנאמר "אש תמיד תוקד על המזבח" ... בבוקר עורכין עצים, ועושים בראש המזבח מערכה גדולה של אש ... וכן מצוה לעלות בשני גורים של עץ עם תמיד של שחר יתר על עצי המערכה, שנאמר "ובער עליה הכהן עצים", וכן מוסיפין שני גורים עם תמיד של בין הערבים, שנאמר "וערכו עצים על האש", מפי השמועה למדו, שבתמיד של בין הערבים הכתוב מדבר. שני גורים של בין הערבים מעלין אותן שני כהנים כל אחד ואחד בעץ יחידי בידו, שנאמר "וערכו" הרי כאן שנים, אבל של שחר בכהן אחד.⁽¹³⁾

אשם מצורע ששחטו שלא לשמו, ⁽¹⁴⁾ שהוא כשר, אלא שלא עלה לבעלים לשם חובה, הרי הוא **טעון נסכים** כדין אשם מצורע, ולא כשאר אשמות שאינם טעונים נסכים, כלומר, עדיין דינו עליו להיות טעון נסכים.

משום **שאם אי אתה אומר כן** להטעינו נסכים כדינו הראשון, הרי **פסלתו**.⁽¹⁵⁾

המנחה דהיינו השמן שנבלל בה, וקרינן "ונסכו [נסך של הכבש]", דמשמע שמדבר הכתוב בנסכי הכבש דהיינו היין שאין לו קשר אלא עם הכבש ולא עם המנחה — ⁽¹²⁾

הא כיצד:

נסכה דמנחה כנסכו דיון, מה יין רביעית כמפורש בכתוב, **אף שמן נמי רביעית** ההין כשאר שמנו של כבש, ולא חצי ההין.

אמר רבי יוחנן:

א. האשם ששחטו שלא לשמו, הרי הוא כשר אלא שלא עלה לבעלים לשם חובה, כדעת חכמים במשנה בתחילת זבחים.

ב. האשם בכל מקום אינו טעון נסכים כלל, מלבד אשמו של מצורע שהוא טעון נסכים, וכמבואר במשנה לקמן צ ב.

ג. מצות עשה להיות אש יקודה תמיד על

"מנחת חזקיה"; [ולכאורה יש לדון עוד, ששמו חלוק משאר אשמות, כיון שהוא טעון מתן בהונות שלא כשאר אשמות].

ב. **עוד העיר שם:** לפי שיטת הרמב"ם [פסולי המוקדשין טו ד], שאם כי חטאת הנשחטת שלא לשמה הרי היא פסולה, מכל מקום אם שחטה לשם חולין, דינה כשאר קרבנות שנשחטו שלא לשמן, שהקרבן כשר, אלא שלא עלתה לבעלים לשם חובה.

ולפי זה משכחת לה לדין המבואר כאן גם גבי חטאת מצורע [שהיא מיוחדת משאר חטאות שטעונה נסכים], שאם שחטה לשם חולין הרי היא טעונה נסכים; וראה מה שכתב לבאר בזה.

15. לכאורה נראה בכוננת הגמרא: אם אתה

12. ראה בהערה לעיל, שלמד מכאן ה"תוספות יום טוב" שהשמן הבא עם מנחת הנסכים קרוי "נסכים", ראה שם.

13. לשון הרמב"ם פרק ב מתמידין ומוספין.

14. א. פירש רש"י מכתב יד: כגון לשם אשם אחר, ולא לשם מצורע; וצריך ביאור: למה נקט דוקא אופן זה.

ובעיקר מה שכתב רש"י דאשם ששחטו לשם אשם אחר מיקרי שלא לשמו, ראה ב"קרן אורה" זבחים דף ז שנקט דזה לא מיקרי שלא לשמו; אלא שיש לומר, דאשם מצורע כיון שדינו חלוק משאר אשמות שהרי הוא טעון נסכים, לכן כששחטו לשם אשם אחר מיקרי שלא לשמו;

מתקיף לה רב מנשיא בר גדא:

אלא מעתה, כבש הבא עם העומר ששחטו שלא לשמו, שלא עלה לשם חובה וכשאר עולה הוא, תהא מנחתו כפולה ממנחת שאר כבשי עולה, וכדין כבש הבא עם העומר שמנחתו כפולה —

ומשום שאם אי אתה אומר כן ליתן לו את דינו הראשון, הרי פסלתו!?

וכן עולת תמיד של שחר ששחטו שלא לשמו, שאינו עולה לשם חובה, יהא טעון סידור שני גזירין של עץ על המערכה בכהן אחד כדין תמיד של שחר, ולא כשאר עולות שאינן טעונות תוספת גזירין —

ומשום שאם אי אתה אומר כן ליתן לו את דינו הראשון, הרי פסלתו! (16)

וכן תמיד של בין הערבים ששחטו שלא לשמו ואינו עולה לשם חובה, יהא טעון סידור שני גזירין בשני כהנים —

ומשום שאם אי אתה אומר כן, הרי פסלתו!?

וכי תימא: אין הכי נמי, הרי אי אפשר לומר כן —

דהא לא חשיב להו רבי יוחנן [לא הזכיר את כל אלון מלבד אשם מצורע שהוא טעון נסכים מטעם זה.

אמר תירץ אביי:

אכן כל אלו נשתנה דינם משאר קרבנות להטענים דינם הראשון, והא דלא חשיב להו

ולא חזי להקרבה, אלא כיון דכשר להקרבה עדיין שמו עליו וצריך להביא עמו נסכים כדינו, והיינו דקאמר בתמיד בלי שני גזירים גם כן "שאם" ...; וראה עוד בכל זה ב"נתיבות הקודש".

[והנה מה שכתב "דאם דחיתו משמו הראשון אם כן פסול הוא ואין ראוי להקרבה", כן משמע גם מלשון הראשונים המפרשים כאן, ומשום שאי אתה יכול להכשירו אלא בתורת אשם, והוא אינו בא בנדבה; אלא שלפי זה צריך ביאור: הרי אם כן פשיטא לחלק בין עולה שהיא באה בנדבה לאשם, ואילו הגמרא מדמה אותם].

16. כתב ב"חזון איש" [מנחות לג כ]: למדנו מסוגיין, שאין שני גזירין חובת המערכה, אלא חובת התמיד; וראה מה שהקשה על זה, ומה שיישב.

אומר שאינו טעון נסכים, הרי נמצא שפסלתו מדין אשם מצורע ועשיתו לאשם סתם, ולכך אי אתה מצריכו נסכים, ואילו אנן קיימא לן, שכל אשם שנזרק שלא לשמו כשר הוא, אלא שלא עלה לבעלים לשם חובה; אך ראה לשון הראשונים המפרשים כאן.

וב"קרבן אורה" כתב: יש לדקדק: אטו אם הקריב זבח בלא נסכים הזבח נפסל!?! [ונראה מדבריו, שהבין, דמשום שאין נסכים הוא נפסל; וצריך ביאור: הרי אם אנו דנים לפוטרו מנסכים, הרי הוא משום שאנו דנים דפקע ממנו שמו הראשון, ואם כן איך נדחה סברא זו משום שחסרון הנסכים פוסלו, והרי אין הוא חייב בנסכים כלל].

וביאר: ונראה, דהא דאמר שאם אי אתה אומר כן, פסלתו, אין הפסול משום נסכים, אלא הכי קאמר: אם אתה אומר דאינו מביא נסכים, הרי דחיתו משמו הראשון, ואם כן פסול הוא

נתן מרמו על גבי בהונותיו של המצורע כדין אשם מצורע, (2) הרי זו עולה להקטרה לגבי מזבח, וטעון נסכים כאשם מצורע, וצריך המצורע אשם אחר להתירו לאכול בקדשים, שהמצורע מותר בקדשים על ידי הבאת קרבנותיו.

מתניתין:

כל מדות שבמקדש היו נגדשות, כגון מידת העשרון שהיתה במקדש היתה מחזקת עשרון, והיו גודשים אותה ונותנים למנחה יותר מעשרון; חוץ ממידת העשרון של כהן גדול שהיו מודדים בה את חביתי הכהן הגדול — שהיה גודשה בתוכה, כלומר, לא היו צריכים לגודשה, שהיא עצמה היתה מחזקת עשרון עם גודשו. (3)

כלי שרת מקדשים את מה שבתוכם קדושת הגוף, ומשנתנו מבארת את דין הבריוצין, אם

רבי יוחנן, הוא משום דחרא מינייהו נקט [אחד האופנים נקט רבי יוחנן].

רבא אמר לא כן, אלא באמת שלשת אלו אין דינם הראשון עליהם, (17) כי:

בשלמא הנך — כבש הבא עם העומר ותמיד של שחר ובין הערכים — שהרי עולות נינהו,

א-ז ולכך אנו אומרים: אי לא חזו לעולת הובח, קרבו לעולת נדבה ודינם כשאר עולות.

אלא הכא — גבי אשם מצורע — אילא מוקמת ליה במילתיה [אם לא תתן לו את כל דיני אשם מצורע] הרי אשם נדבה מי איכא, ובהכרח עדיין שם תורת אשם מצורע עליו לחייבו בנסכים. (1)

תניא כוותיה דרבי יוחנן:

אשם מצורע ששחטו שלא לשמו, או שלא

ויסוד הספק הוא: אם הוא מדיני הקרבן, או שהוא מדיני טהרת המצורע; ולכאורה יש להוכיח מכאן כמו שהסיק שם שהוא מדיני הקרבן, שאם לא כן הרי נזק דמו של הקרבן בהכשר, אלא שלטהרת המצורע מחוייב הוא בהבאת אשם נוסף, ומהיכי תיתי לומר שישתנה דינו של הקרבן לענין נסכים, עד שהצרך התנא להשמיענו שהוא טעון נסכים.

3. פירש רש"י מכתב יד: שהיה גודשה בתוכה: שכשהיה מחוק היה מחזיק כשאר עשרון גדוש; והיינו, שהיתה המידה גדולה מעשרון, ומחזיקה עשרון עם גודשו, וכן פירש הרע"ב; ולפי שיטתם נמצא שכל המנחות היו יותר מעשרון.

ופירוש לשון המשנה לפירוש זה הוא: כל

17. נתבאר על פי רש"י מכתב יד, שמבואר בדבריו, שרבא לחלוק בדין הוא בא, וכן מבואר ברמב"ם, וכן נראה מדברי התוספות; וראה "שפת אמת" וב"חזון איש" [מנחות לב ל] שצידדו לומר, דאין כאן מחלוקת, ראה שם.

1. "שפת אמת" ביאר, כיון דמוכח מקרא ד"מוצא שפתיך" שאם שחטו שלא לשמו נעשה נדבה, כמבואר בתחילת המסכת; ממילא כל שבא בנדבה נעשה נדבה, זולת אשם שאי אפשר להיות נדבה תורת אשם עליו. אך ב"חזון איש" [מנחות לב ל] ביאר את הענין באופן אחר, ראה שם.

2. ראה ב"מקדש דוד" [סימן יב אות ו] שנסתפק: אם מתן הבהונות עבודה היא או לא,